

Provizorični učitelji (učiteljice) brez usposobljenja dobe 80 % one plače, ki je določena za definitivne na onem mestu.

11.) Dalje se je vničil § 31 dež. šol. zakona z dne 3. novembra 1874 in se določilo, da potrebujejo provizorični podučitelji za poroko dovoljenja od okraj. šol. oblasti, a ženskemu osebju se je vzela pravica do poroke. Žensko učiteljstvo, ki se poroči, je odpuščeno iz službe 1. dan meseca po poroki, a izplača se mu kot odpravnina dvojni znesek onega, kar je že vplačalo v pokojninski zalog.

To so glavne poteze izprememb, ki so jih sklenili v zadnjem zasedanju našega dež. zbora. Omeniti mi je le še, da sme upokojeno učiteljstvo, ne da bi bilo v nevarnosti, da izgubi pokojnino, opravljati javne službe, s katerimi je zvezana plača. Kako so se vedli razni poslanci pri tem, pa sporočim ob prihodnji priliki.

Dr. Sitnež.

V ofenzivi.

(Dalje.)

Pribiti pa moramo, da razumemo pod besedo klerikalizem le one duhovnike in lajke, ki vedoma in s premislekom rujejo v javnem in zasebnem življenju, se pehajo in bore za ljudsko nadvlado, čast in slavo s sredstvi, ki so veri naravnost nasprotna in ki bijejo resnici naravnost v obraz. Klerikalizem očitno taji, da bi bil škof odgovoren za početje svojih podložnikov v političkih zadevah in za nesramno pisarijo po časnikih. Krek sam pravi: »Če Tibera izstopi, če Nil ne izstopi — po škofih! To je krivično, sloni na neresnici, zavira trezen razvoj, ker slepi.« To trdimo tudi mi, da je krivično, da bi škof moral ravno povsod imeti svoj nos. On naj skrbi za dušni blagor, red in razvoj cerkvenih zadev v svoji škofiji, temu ne ugovarja nihče. Čegavi so bili pred volitvami hujskujoči ter skozinsko skoraj samo politični pastirski listi in navodila za ljudstvo in duhovščino? Kdo daje dobre župnije onim duhovnikom, ki se izkažejo kot posebno dobri hujskači in zaslužni konsumarji? Kdo šikanuje in celo v pokoj sili one duhovnike, ki se nočejo udeleževati bratomornega boja, marveč mirno izpolnujejo svoje stanovske dolžnosti? Kdo podpira naravnost hujskajoče, razžalljivo in pohujšljivo klerikalno časopisje? Mar ni to škof? To je tista Tibera in Nil, ki preplavlja naše ljudstvo z napačnim, zavedljivim in pohujšljivim fanatizmom, ker se laže in trdi, da bijejo boj zoper brezverce — liberalce, medtem ko bijejo boj pod sleparsko krinko — za ljudsko nadvlado. Škof sam je izjavil v »Domoljubu«, da odobruje sedanje katoliško časopisje, ki bije boj zoper liberalizem na žaljiv, lažnjiv, obrekljiv in nesramen način. Predaleč bi prišli, ako bi hoteli to dokazati z raznimi citati. Le eno hočemo pribiti, to namreč, da imamo pri nas škofa, ki ali ne ve, kaj je pregrešno, hudobno, nesramno in obrekljivo, ali pa je unikum med avstrijskimi škofi, ki provzročajo s svojo avtoriteto, da se greh, sovražstvo in pohujšanje in brezverstvo množi od dne do dne. Avstrijski škofje priporočajo duhovščini in vernikom mir, spravo, medsebojno ljubezen in pravičnost glede narodnostnih zadev ter spoštovanje in ljubezen do monarha in očetnjave, da bi ta ne razpadla zaradi vedno rastočih preprirov. Pri nas je pa skoraj vse obratno. Čujmo, kaj piše »Slovenec« v 291. številki lanskega leta: »Tirolski domači preprirov in škofje.« — Tirolski škofje so izdali pastirski list na svojo duhovščino, s katerim hočejo zatreti preprirov. Uka-

zujejo jim: 1. Da naj ne store ničesar niti za, niti proti »Bauernbundu« in naj se ne udeležujejo njihovih zborovanj. 2. Duhovniki naj se varujejo, da v političnih vprašanjih ne pridejo v nasprotje in se najrajše ognejo takemu delu, nego da bi zaradi njega trpela edinost. 3. Katoliškim časopisom je strogo prepovedano ostro polemizovati proti katoliškim lajikom, ki so drugega političkega mnenja.« Iz tega lahko razvidimo, kdo je odgovoren za ves naš pogubljeni, bratomorni boj, za politično fanatično nasprotje, za nesramo pisavo po katoliških časopisih in neprestano hujskanje in obrekovanje zoper svobodomiselce ali liberalce.

Vprašanje nastane sedaj, ako je svobodomiselna stranka dovoljena ali ne, ali je pregrešna ali ne. — Pojasnili smo že, da opazujemo boj v prirodi, pri človeku in v človeškem društvu. Povsod vidimo stati silo proti sili, opozicijo proti večini. Pojasnili smo tudi, da ne nasprotujemo pravi prostomiselnici verskim dogmam, ampak samo nadvladi klerikalizma. Klerikalizem je škodljiv privesek cerkvi. Kakor beremo v zgodovini, se je bil neprestani boj med klerikalizmom in svobodomiselnici. Liberalizem je torej jako star in še vedno čvrst in svež, ne pa zastarel in v propadu, kakor je trdil v nekem pastirskem listu ljubljanski škof. — Ako je ustvaril Bog povsod v prirodi, pri človeku in v človeški družbi silo proti sili ali opozicijo proti večini, je tudi božje delo boj liberalizma proti klerikalizmu. Brez božje volje se ne more zgoditi ničesar. Ta opozicija mora biti, ker bi drugače zavlada med verniki velika mlačnost, tako da bi greh smatrali za krepost in čednost. Ali se ne huduje naš klerikalizem, kadar mu očitajo kako pregrešno dejanje? Ali niso klerikalci pošiljali dr. Šusteršiču zaupnic, ko se je dogodil oni škandal zaradi umazanih rok pri sodnji, prizivnem sodišču in v drž. zboru? Kdo gleda klerikalizmu na prste, na njegova početja, dejanja in nehanja? Ako bi ne bilo liberalizma in liberalnega časopisja, bi ti ljudje uganjali še grše reči, kar bi bilo gotovo še v večjo škodo veri.

(Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Prošnja „Pedagoškega društva“. Vsa slavna šolska vodstva, oziroma krajne šolske svete, gg. učitelje in učiteljice, ki so prejeli v tem šolskem letu podrobne učne načrte ali pa našo zbirko učnih slik in jih niso vrnila pa tudi članarine ne plačali, prosimo kar najvljudneje, naj se spomnijo svoje dolžnosti in nam pošljejo ali članarino — 2 K — ali pa za načrte 2 K, za slike pa 1 K 50 h, kar so že prejeli. — Imamo dolžnosti, ki se jih ne moremo otresti. Postaviti moramo spomenik rajnemu I. Rozmanu, kar pa bomo lahko izvršili le tedaj, ako nam ostanejo zvesti vsi člani ter izvrše svojo dolžnost. Le v edinstvu nam je moč, in zvesti moramo biti dolžnostim, zakaj: Kdor ne spoštuje se sam, podlaga je tujčevi peti. Nadaljevanja učnih načrtov razpošljemo kakor hitro izidejo.

Štajersko.

„Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“ zboruje v nedeljo, dne 12. marca t. l. ob 11. uri dopoldne v Celju, (okoliška šola) po nastopnem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve in nasveti. 3. Razgovor o bodoči učiteljski konferenci. 4. Iz šolske prakse. — Zadnjič smo rekli, da zaradi »Zveznega« zborovanja ne bo našega. A ker sem na dan 25. marca sklical vodstveno sejo, se naše zborovanje lahko vrši.

Čenjeno sodruštvo! Bodoča deželna učiteljska konferenca je pred durmi. Treba se bo posvetovati o eventualnih

predlogih, podajati delegatom potrebnih navodil i. dr. Stvar je nujna in resnega premotrivanja vredna: zato pridite kar le mogoče številno!

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 5. marca t. l., ob 1/2 11. uri dopoldne v Konjicah. Predavanje g. tovariša Brumna o pouku v oddelkih. Jako važen je razgovor o vprašanih za letošnjo deželno učit. skupščino. Zatorej vsi na zborovanje!

Odbor.

Vabilo. V smislu točke f) 8. odstavka pravil »Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic« se skliče vodstvena seja na dan 25. marca t. l. ob polu 11. uri dopoldne v okoliški deški šoli v Celju, Nova ulica št. 9 ter so k isti vsi člani tem potom najvljudneje vabljeni. »Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic« v Celju, 18. februarja 1905.

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Narodno pesem v ljudsko šolo.* Pri zborovanjih je vobče navada, da dobi poročevalc »zadnjo besedo«, in ker se v te zadevi že dlje časa ne oglasi nihče več, prosim torej prostora za to svojo pravico. Moj dopis je zdramil samo dva moža, ako ne upoštevam onega, s katerim se lasa uredništvo v 35. številki. Polemika je bila torej kratka, a žal tudi brezuspešna. Ne umejemo se. Tudi jaz ne trdim, da je vsaka narodna pesem za šolo, kakor tudi ne, da bi ne mogel biti napev sam zase lep. Če igra godba kakšen narodni napev, je vendar čisto nekaj drugega, kakor če pojem o pesem z besedilom, in tu vztrajam pri svoji trditvi, da sta napev in besedilo celota. Kot primer nam naj služi narodna noša. Če vidimo narodno obleko naših Gorenjcev v kakem izložbenem oknu ljubljanskih trgovin, pač lahko vzklknemo: »A, kako je lepa!« Če si jo pa natakne kakšen sloki Anglež in se ščepiri ž njo po ljubljanskih ulicah, se mu bodo vsi smejali ter klicali: »Kako se pači!« Tako je tudi z narodno pesmijo. Napev zase je lahko lep, a če mu podtaknejo tuje besede, nastane zmes, ki nam neprijetno draži uho in srce. Mislim torej, da se naj narodnim napevom podlagajo le prvotnim besedilom sorodne besede, cziroma naj se po nekod zamenjajo besede: ljubica i. dr. s sestra, mati — če je potrebno. Sicer pa imamo tudi dovolj primernih narodnih pesmic in takih, ki naj postanejo narodne, da napolnimo ž njimi šolsko pesmarico. Po mojem, seveda tudi nemerodajnem mnenju, se narodne pesmi s tujim besedilom ne bodo dolgo ohranile. Kar misliti si ne morem, da bi sicer lepa pesemca: Na hribu zelenem mi hiša stoji... napev tako dolgo ohranila kakor naša stara znanka: Prelepa je cvanc'garca. Kdo trdi prav, pokaže pa bodočnost. —m—

„Zvonček“ prinaša v 3 številki to-le lepó vsebino: 1. Slovo. Borisov. Pesem. — 2. Pesem o junaku. Fran Žgur. Pesem. — 3. Zima. Borisov. Pesem. — 4. Bukev kima... Sokolov. Pesem. — 5. Hrvat. Kmpoljski. Povest. — 6. Zaprta. Andrej Rapè. Povest s podobo. — 7. Po delu plačilo. Ivo Trošt. Povest. — 8. Kako sem potoval v Rusijo. Ferd. L. Tuma. Poučni spis. — 9. Strah pred smrtjo. Podoba. — 10. Kako smo pokopavali pusta. F. G. Hrstničan. Povest. — 11. Pogum. Branko Brankovič. Pesem. — 12. Plemenit zgled. Mihael Levstik. Povest. — 13. Osel-kralj. Ivo Trošt. Basen. 14. Pomladni dih. Sokolov. Pesem. — 15. Prijatelja. E. Gangl. Pesem s podobo. — 16. Kurenti. F. Palnak. Povest. — 17. Koš jabolk. E. Gangl. Povest. — 18. Pouk in zabava. Zastavica v Podobah. Fr. Rojec. — Za kratek čas. R. — Snaga pri Japoncih. — Živali in godba. — Draga krava. — Obleka iz papirja. — Magnet — rešitelj življenja. — Novo leto na Kitajskem. — Rešitev.

* Primeri 34., 35. in 36. številki.

Vestnik.

„Slovenec“, ki je žalil naš list, rekoč, da je svinjak, ni prekal te psovke. Jemljemo na znanje. O priliki bo vendarle treba dokazati, komu sodi to lepo ime! Takrat bo žal marsikom, ki ima danes veljavo v klerikalni stranki!

„Notranjec“ piše v zadnji številki: »Domoljub« zablavlja kar more čez zaslužne učitelje, katerim se imamo Notranjci največ zahvalili, da smo se tako izobrazili, da kaj znamo in da imamo tudi svojo sodbo.

Kranjsko društvo za varstvo živali je prisodilo tovarišu g. Janku Likarju, učitelju v Ljubljani, za njegov spis »Ljubite živali« prvo darilo 50 kron. Čestitamo vrlemu tovarišu!

Stalna supletinja je za ljubljanske dekliške šole absolutna potreba. Vzlic temu je ne dobe v Ljubljano, ker ni to po mislih deželnemu šolskemu svetu. Škoda denarja!

Enorazredno ljudsko šolo dobi vas Hruševje v postojnskem okraju

Kmetijska razstava v Pragi bo letos meseca maja. Morda se je udeleži tudi slovensko učiteljstvo. Prijave sprejema že sedaj praška centralna kmetijska družba.

Deželni odbor kranjski je poslal namesto umrlega dr. Schafferja v deželni šolski svet deželnega odbornika grofa Barba. Grof Barbo je tudi državni poslanec. Zato stori lahko mnogo dobrega za šolstvo — v Ljubljani in na Dunaju.

Za vadniške učitelje se posebno zavzemata v državnem zboru — državna poslanca Nemeč dr. Schreiner in Ceh Reichstädter. Kako pa se piše poslanec, ki se zavzema za ubogo ljudskošolsko učiteljstvo?

Učiteljski konvikt. Dohodek igre »Peter prižgila« v gostilni g. A. Čopa v Mostah na Gorenjskem 1 K 10 h.

Kolekta pošnih znamk za učiteljski konvikt. Iz novomeškega okraja kolekta št. 68. — Tovariši in tovarišice, pošiljajte kolekte pridno naprej!

Na znanje. Blagajnik »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« je razposlal vsem šolskim vodstvom na Kranjskem, Sp. Štajerskem in Primorskem položnice (čeke), potom katerih naj blagovoli učiteljstvo posameznih šol plačati letnino 2 K za leto 1905. Gg. nadučitelje prosi odbor, da pobero pri svojem učiteljstvu letnino 2 K ter imena napišejo na nasprotni strani čeka. Če more kdo dobiti kak dar pri učiteljskem prijatelju, ga tudi lahko odpošlje s pomočjo tega čeka ter darovalca in darovano svoto zabilježi na nasprotni strani. Letnina, nabrana od učiteljstva, se bo objavljala v »Učit. Tovarišu«, darovi učiteljskih prijateljev pa tudi v »Slov. Narodu«, v »Domovini« in v »Soči«. Torej, tovariši in tovarišice, le stopite med učiteljske prijatelje in prosite darov za prepotrebni učiteljski konvikt! Kdor trka, temu se odpre!

Osebnosti. Stalna je postala v Kolovratu ondodna začasna učiteljica gdč. Marija Levec. — Začasni učitelj g. Matija Pelko v Zagorju je premeščen na šolo Toplice-Zagorje.

Slomškarjev-učitelj je toliko, da jih še do danes ni seštel prijatelj »Slovenec«, dasi smo ga opetovano prosili, naj nam pove njih število. To je žalostno, da se klerikalen list časih še lagati ne more!

Iz Košane nam poroča prijatelj: Dne 16. pret. m. se je zbralo tukajšnje okoliško učiteljstvo na povabilo nadučitelja Gra da k prvi hospitaciji in sestanku v Košani. Prihitele so cenjene gospice kolegince in gg. kolegi iz Suhorja, Nandnjega sela, Prema in Ostrožnega brda. Ob dveh popoldne je nastopila učiteljica gospa Vinka Puppisova v II. razredu višje skupine ter prav temeljito obravnavala »petrolej« Gospa učiteljica je zlasti z vrlo posrečenimi poizkusi, s svojim zavestnim nastopom ter s svojo izkušnostjo to nalogo prav častno rešila. Čast jil! — Po odhodu otrok se je razvila prav živahna razprava, ki so se je udeležili gg. Pegan, Vuga, Kobal in Grad. — Nato je imelo košansko učiteljstvo lokalno kon-